

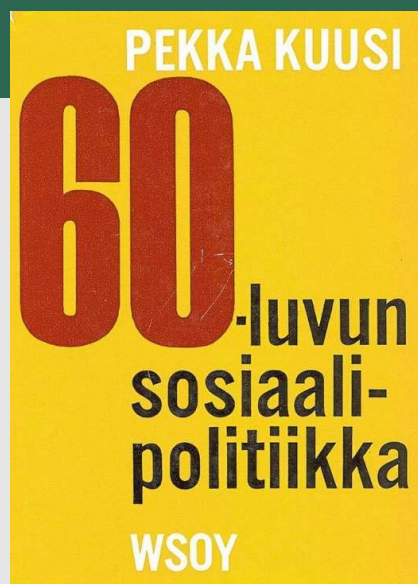

Sosiaalipoliittisia uudistuksia planeetan rajoissa

XVII Bruno Sarlin –seminaari

Tuuli Hirvilammi 2.12.2021

Kuusikymmentä vuotta Pekka Kuusen 60-luvun sosiaalipolitiikasta

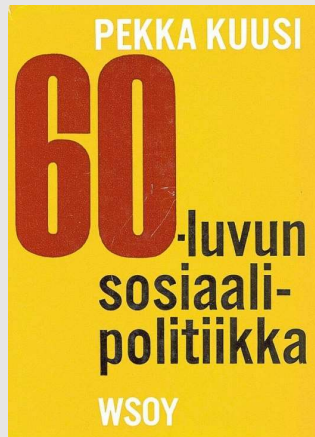

SISÄLLYSLUETTELO

I OSA

I SOSIAALIPOLITIIKAN ONGELMA	3
A Sosiaalipolitiikan kansanvaltainen perusta	3
B Sosiaalipolitiikan nousu	6
C Sosiaalipolitiikkaan kohdistunut kritiikki	9
D »Voidaanko sosiaalimenojamme supistaa?»	13
II YHTEISKUNTAPOLITIIKAN TAVOITTEET	15
A Tavoitteiden selvittäminen	15
B Kansalaisen paras — ylin tavoite	17
C Kansantulon kartuttaminen	20
D Taloudellisen kasvupyrkimyksen voimakkuus	26
E Taloudellisen kasvupyrkimyksen rajallisuus	29
F Kansantuloajattelu — tie kokonaisvaltaiseen toimintaan	32
III SOSIAALIPOLITIIKAN ASEMA JA TEHTÄVÄ TALOUDEL- LISEEN KASVUUN PYRKIVÄSSÄ YHTEISKUNNASSA ..	35
A Sosiaalipolitiikan perinnäiset tehtävät	35
B Sosiaalipolitiikan luonteen muuttuminen	37
C Sosiaalipoliittinen tulontasoitus taloudellisena tapahtumana ..	41
D Perinnäinen käsitys sosiaalipolitiikan taloudellisista vaikutuksista	43
E Kasaantuvan kasvun teoria	47
F Inhimilliset tekijät taloudellisessa kasvussa	49
G Passiivisen väestön ongelma	54
H Sosiaalipolitiikka taloudellisen aktiviteetin turvaajana	59
I Eri tulontasointoimenpiteiden vaikutukset taloudelliseen kas- vuun	65
J Sosiaalipoliittisen tulontasoinnin dynamiikka	68
IV SOSIAALISTEN TULONSIIRTOJEN YLEISKEHITYS MEILLÄ JA MUUALLA	70
V KOKONAISUUNNITELMAN LAATIMINEN MAAMME SO- SIAALIPOLITIIKALLE	78

Osa II Yhteiskuntapolitiikan tavoitteet

”Olemme näin joutuneet suuren ongelman eteen: mihin me yhteiskuntapolitiikan harjoittajina oikein pyrimme? Mitkä ovat yhteiskuntapolitiikan perimmäiset tavoitteet?”

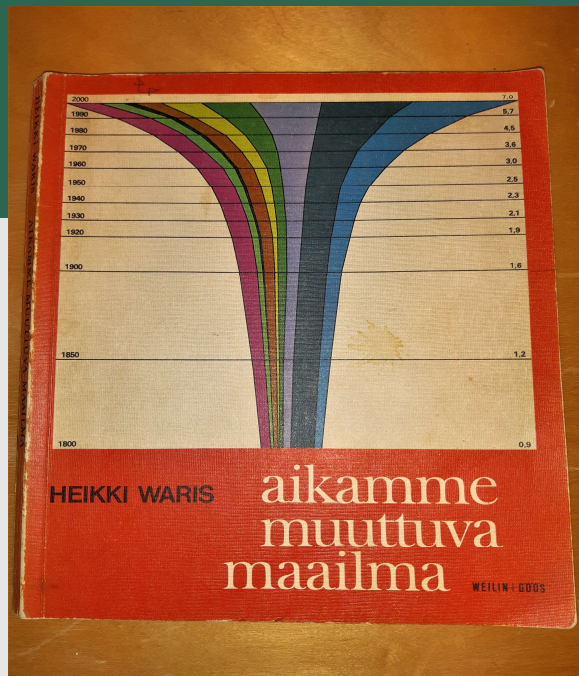
- Mitä on ”kansalaisen paras” ylimpänä tavoitteena?
”...kansalaisen peruspyrkimys yhteiskuntapolitiikassa näyttäisi olevan kansalaisen oman taloudellisen edun tavoittaminen.”
- ” kansalaisten peruspyrkimykset yhteiskuntapolitiikan alalla toteutuvat parhaiten silloin, kun kansalaisten elintaso yleisesti kohoaa.”
- ”Kansantulon kartuttaminen kohoaa siis yhteiskuntapolitiikan kokoavaksi tavoitteeksi.”

Tavoitteiden järjestys: kansalaisen paras, kansantulon kartuttaminen, kansantulon tasoittaminen

<https://www.apu.fi/artikkelit/suomen-huima-nousukiito-1960-luvulla-kuin-uusi-maa>

Muuttuva maailma 1960-luvulla

Waris
1969

”Aikamme muuttuvan maailman talous –
vaurastumisen ja köyhtymisen kausi”

”Aikamme muuttuvan maailman elintaso –
kohoavan elintason kausi”

Aikamme muuttuvan maailman
kokonaisuus – tulevaisuuden näkymät
- Miltä näyttää maailma vuonna 2000?

→ Maailman elintaso kohoaa – henkiset
ongelmat kasvavat

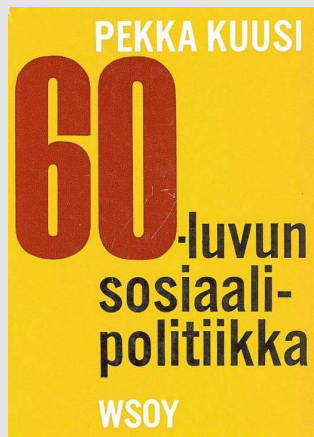
Mikä on 2020-luvun yhteiskuntapolitiikan perimmäinen tavoite? Mikä on kansalaisen paras?

https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_2020-luvulla

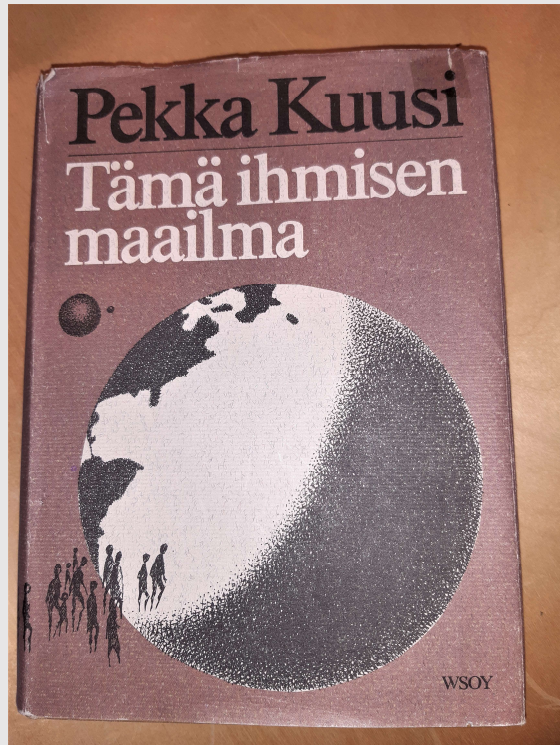
Osa II: Yhteiskuntapolitiikan tavoitteet

E. Taloudellisen kasvupyrkimyksen rajallisuus

”Ilmeistä kuitenkin on, että kansantulon kartuttamispyrkimystä ovat rajoittamassa myös ankarat lait.”

- Kansalaisen paras ja kansantulon kartuttaminen ”loogisesti ottaen toisistaan riippumattomia tavoitteita”
- Taloudellisen kasvupyrkimyksen lyhytikäisyys: ”taloudellisten tavoitteiden vetovoima heikkenee”
- Taloudellisen kasvun rajat määräytyvät kulutuspyrkimysten mukaan
- Ytimessä kansalaisen tarve kulutuksensa lisäämiseen: on myös rajansa
- Työajan lyhentyminen rajoittaa kasvua
- Sosiaaliseen turvaan tähtäävät toimet ylittävät talouskasvupyrkimykset, ”oikeudeltaan kiistaton”

Kuusi 1982

”Tieteellistekninen kulttuurimme on tullut käännekohtaan.”

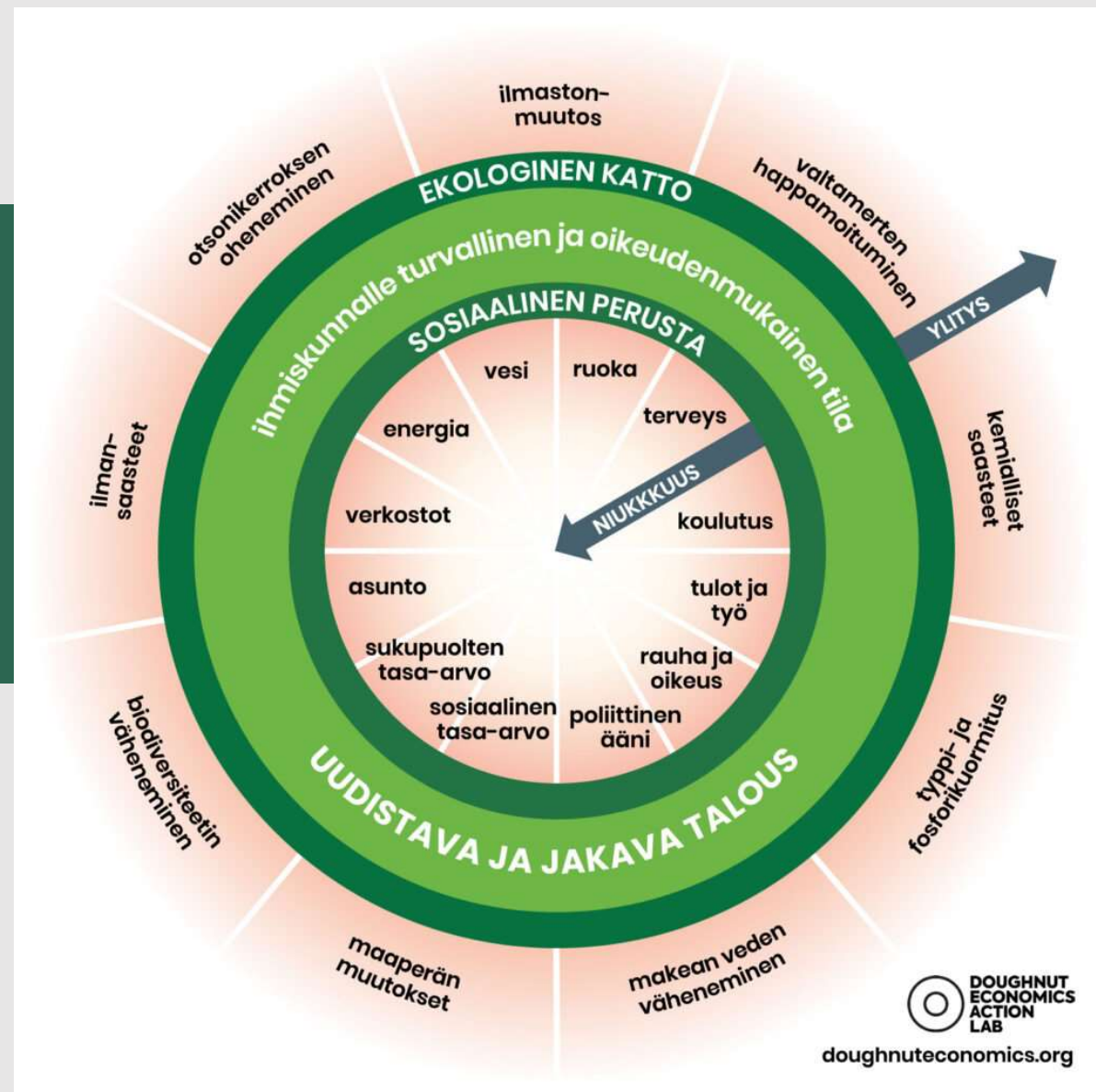
”...eikö ihmisellä olisi varaa jo tyyntyä?”

”Eloonjäädäkseen ihmislajin on ehdottomasta noustava oman evoluutionsa eli omien käyttäytymismuutostensa ohjaajaksi. -- Toisin sanoen meidän on opittava tyytymään ja tyyntymään.”

”Eloonjäämispyrkimys on meille kaikille yhteinen.”

→ Hyvinvointi planeetan rajoissa yhteiskuntapolitiikan ylimmäksi tavoitteeksi

Planeetan rajat ja kestävä hyvinvoinnin tila

Suomi ja elintason kohoamisen seuraukset

Mitkä planeetan reunaehdot Suomi ylittää?

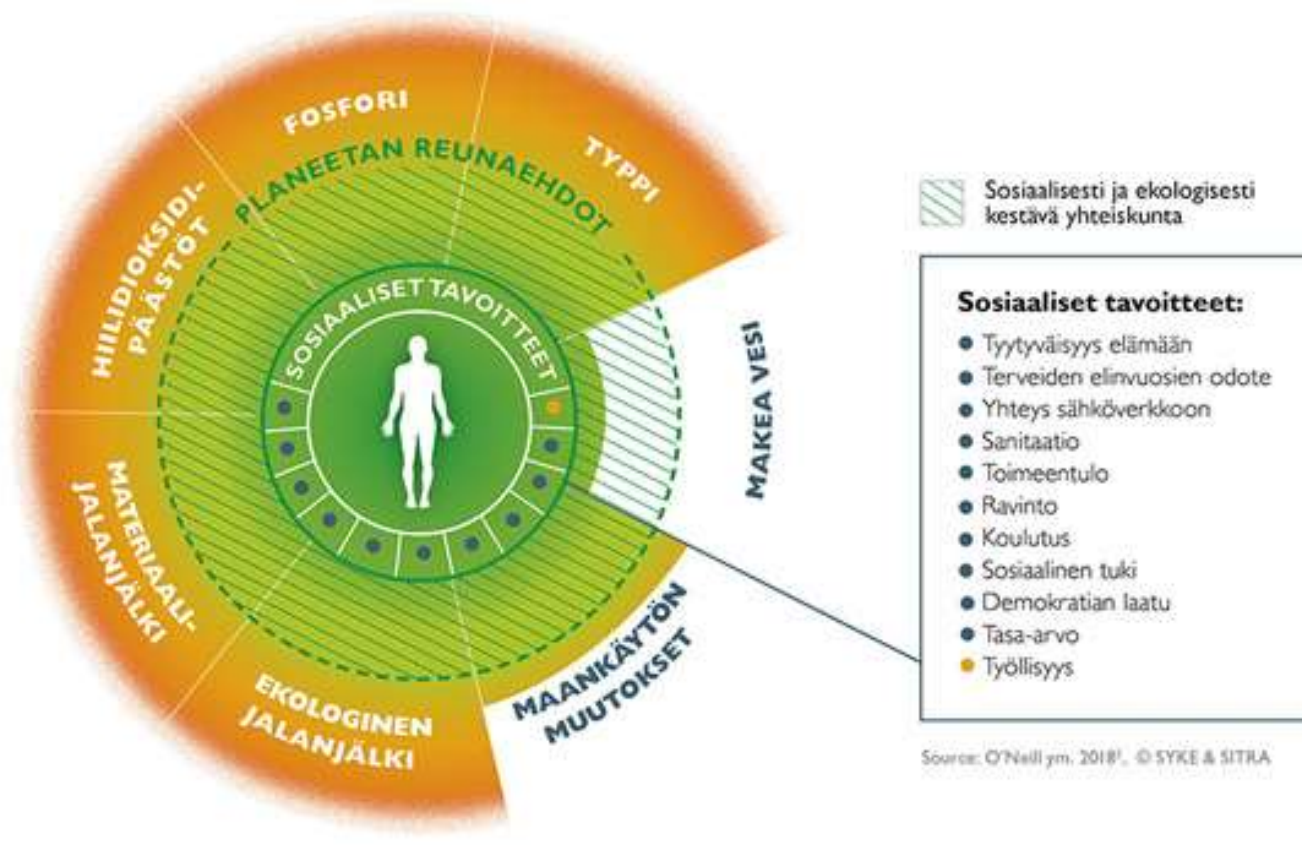
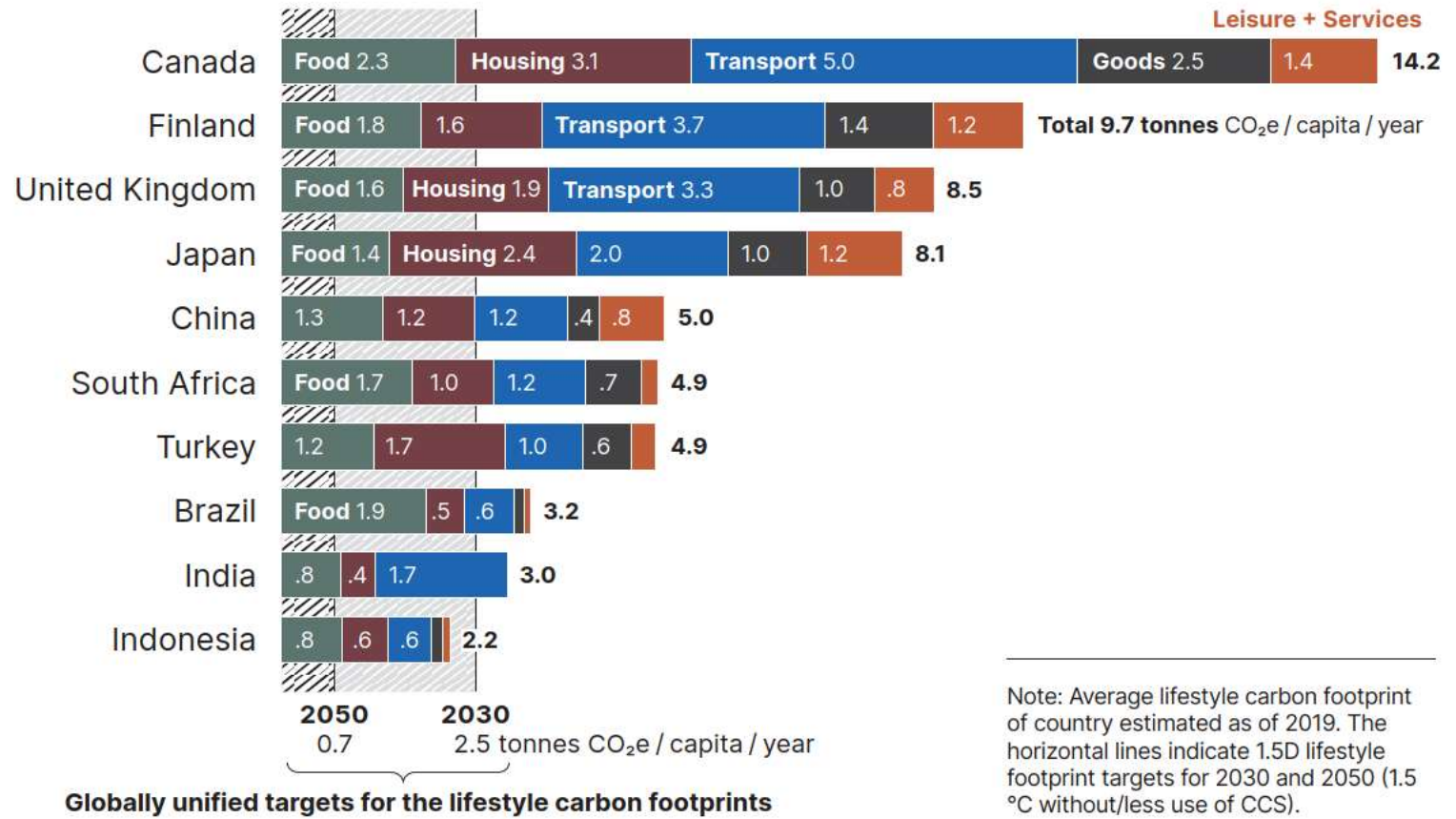
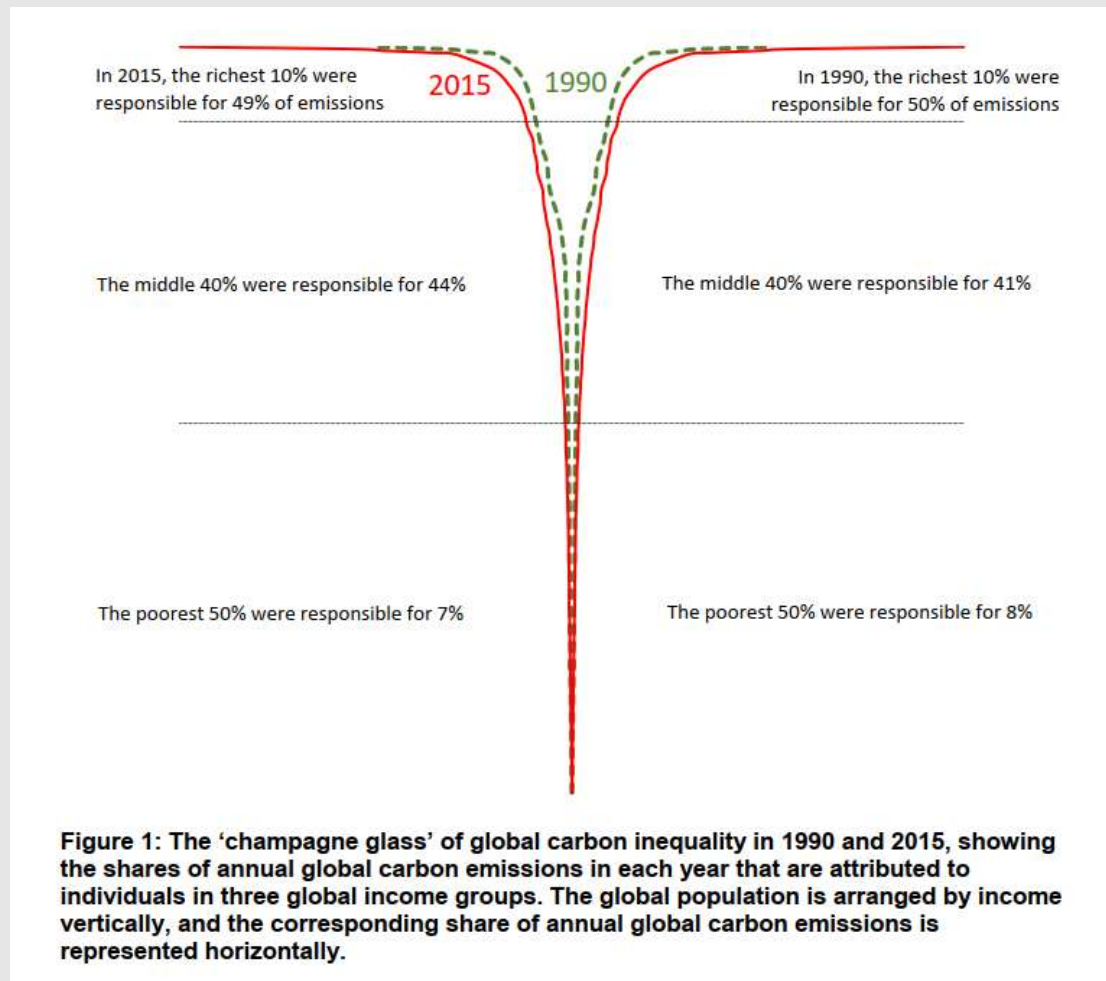

Figure C. Carbon footprint and its breakdown between consumption domain and globally unified targets for the lifestyle carbon footprints.

Äärimmäinen eriarvoisuus hiilipäästöissä

[Oxfam & SERI 2020: The Carbon Inequality Era](#)

Rikkain kymmenys aiheuttaa puolet maailman päästöistä.

Köyhin 50 % maapallon väestöstä aiheuttaa alle 10 % kaikista maailman päästöistä.

Ilmastonmuutos syventää köyhyyttä monin tavoin

<https://www.climatecentral.org/news/report-flooded-future-global-vulnerability-to-sea-level-rise-worse-than-previously-understood>

Ilmastopolitiikka
vaikuttaa tulonjakoon
ja eri väestöryhmien
hyvinvointiin

- ”Hillintäpolitiikan taloudelliset vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti alueiden tai väestöryhmien kesken” ([VTV 2020](#))
- Energian, maakaasun ja öljyn hinnan nousu vaikeuttaa erityisesti pienituloisten kotitalouksien tilannetta
- Energiaköyhyys, liikenneköyhyys, ekogentrifikaatio...

Kolminkertainen epäoikeudenmukaisuus

- 1) Köyhien maiden ja köyhien väestöryhmien osuus historiallisesta ilmastokuormasta on pienempi kuin rikkaiden.
- 2) Köyhät väestöryhmät tulevat kärsimään enemmän ilmastonmuutoksen vaikutuksista.
- 3) Köyhät väestöryhmät kärsivät usein enemmän ilmastotoimista, kuten energianhinnan noususta ja uusista ympäristöveroista.

→ Minkälaista sosiaalipolitiikkaa tarvitaan?

Sosiaalipolitiikasta ekososiaalipolitiikkaan

Ekososiaalinen politiikka = politiikkakeinoja, jotka vastaavat kahteen tavoitteeseen:

- ekologinen kestävyys (esim. päästöjen vähentäminen)
- sosiaalinen kestävyys (turvataan tarpeet ja hillitään kulujen kasvua erityisesti pienituloisten kohdalla)

(Gough 2017)

Ekososiaalipoliittisia uudistuksia, esimerkkejä

Sosiaalinen tariffi

Energian ja veden käytön
sosiaalisesti
oikeudenmukainen
hinnoittelu

Henkilökohtaiset päästökiintiöt

Seurataan esim. liikenteen
päästöjä suhteessa
kiintiöön, yhteys
päästökauppaan

Verotus, esim. ”älykäs ALV”

Kulutusverot, verotetaan
suuripäästöisiä ylellisyyksiä

Julkisen kulutuksen lisääminen

Parannetaan
ympäristötehokkuutta

Perustulo / sosiaalinen osinko

Turvataan kaikille
perustoimeentulo ja
oikeudenmukainen osuus

Maksimitulo

Hillitään vaurauden
kertymistä harvojen käsiin

Kuusi 1961

II OSA	
VI MITÄ 60-LUKU YHTEISKUNTAPOLITIIKALTAMME VAATII	85
VII TYÖVOIMAPOLITIIKKA	103
A Työvoimapolitiikan erikoisasema sosiaalipoliitikassa	103
B Työvoimapolitiikan yleismaailmallinen kehitys	105
C Suomen työttömyysongelman olennaiset piirteet	108
D Harjoitettu työvoimapolitiikka	120
E Harjoitettava työvoimapolitiikka	123
F Ammattikoulutuksen kehittäminen	131
G Työajan lyhentäminen	132
VIII ASUNTOPOLITIIKKA	135
A Ongelman laatu	135
B Asuntojen tuotanto Suomessa	137
C Asuntojen tuotanto Euroopassa	142
D Asuntotuotantomme suuntaus 60-luvulla	145
E Asuntotuotantomme rahoitus	155
F Yleiset asuntopoliittiset toimenpiteet 60-luvulla	162
G Erikoisryhmien kohdistuvat asuntopoliittiset toimenpiteet	168
H Asuntopoliitiikan koordinaatio	174
IX PERHEPOLITIIKKA	176
A Ongelman luonne	176
B Suomessa harjoitettu perhepolitiikka	178
C Perhepolitiikka muualla	182
D Perhepolitiikan väestölliset vaikutukset	185
E Perhepolitiikan taloudelliset vaikutukset	188
F Perhepolitiikkamme tavoitteet 60-luvulla	194
G Perhepoliittiset toimenpiteet 60-luvulla	200
X VANHUUS- JA TYÖKYVYTTÖMYYSPOLITIIKKA	208
A Ongelman luonne	208
B Maassamme harjoitettu vanhuus- ja työkyvyttömyyspolitiikka	211
C Muualla harjoitettu vanhuus- ja työkyvyttömyyspolitiikka	218
D Vanhuksien ja työkyvyttömiä taloudellinen asema maassamme	227
E Vanhuus- ja työkyvyttömyyspolitiikan tavoitteet	238
F Vanhuus- ja työkyvyttömyyspolitiikan toimenpiteet 60-luvulla	242
XI TERVEYDENHUOLTOPOLITIIKKA	252
A Ongelman luonne	252
B Terveystieteiden kehitys meillä ja muualla	254
1. Lääkintäpalvelukset ja kansanterveyden taso	254
2. Sairausten väestön taloudellinen asema	267
3. Terveystieteiden kehittäminen	273
X KIRJALLISUUSLUETTELO	273
C Terveystieteiden kehittäminen omaksuttavat tavoitteet	275
D Terveystieteiden kehittäminen omaksuttavat tavoitteet 60-luvulla	278
1. Terveystieteiden kehittäminen omaksuttavat tavoitteet	278
2. Lääkintähenkilöstön lisääminen	279
3. Painopisteiden sijoittaminen terveydenhuoltoyössä	281
4. Apteekkilaitoksen tutkiminen	286
5. Sairastamismenetysten tasaaminen	287
XII SOSIAALIHUOLTO	294
A Sosiaalihuollon asema ja tehtävä	294
B Sosiaalihuollon toimintaperiaatteet	296
C Sosiaalihuollon yleinen kehitys maassamme	298
1. Kokonaiskuvan selkiintymättömyys	298
2. Lastensuojelun kehitys	299
3. Köyhäinhoidon eli huoltoavun antamisen kehitys	302
4. Sosiaalihuollon organisaatorinen kehitys	307
5. Huoltoapu sosiaalisten tulonsiirtojen täydentäjänä	309
6. Kehityksen yleiskuva	316
D Sosiaalihuollon kehityssuunta 60-luvulla	318
1. Yleinen aikuishuolto	318
2. Lasten ja nuorten huolto	320
3. Sairaiden huolto	322
4. Invalidien huolto	324
5. Vanhusten huolto	325
6. Epäsosiaalisten yksilöiden huolto	327
XIII SOSIAALIPOLITIIKAN RAHOITTAMINEN	332
XIV KOORDINOITU, SUUNNITELMALLINEN SOSIAALIPOLITIIKKA	341
A Nettokansantulon kehitys vv. 1961—1970	342
B Sosiaalisten tulonsiirtojen osuus nettokansantulosta vv. 1961—1970	343
C Sosiaalisten tulonsiirtojen kehitys vv. 1961—1970	346
D Uudet sosiaalipoliittiset toimenpiteet 60-luvulla	355
KIRJALLISUUTTA	361

Kokonaisvaltaisen
ekososiaalipolitiikan kehittäminen
on aikamme keskeinen tehtävä!

ORSI: Kohti ekohyvintivaltiota

Tutkimushanke luotsaa hyvinvointivaltiota ympäristön kantokyvyn rajoihin. Etsimme reiluja ja rivakoita keinoja siihen, miten julkishallinto voi ohjata muutosta.

Tutkimme hallintoa ja budjetointia, arjen osallistumista, vastuullisia innovaatioita ja kulutusvalintojen ohjausta. Tuomme kansalaiset, päätöksentekijät ja yritykset yhteiseen pöytään.

Tampereen yliopisto, Suomen ympäristökeskus, Aalto-yliopisto ja Teknologian tutkimuskeskus VTT

www.ecowelfare.fi

Tulossa myös STN-hankkeiden yhteinen
Elonkehä ja ilmastonmuutos-raportti Sosiaaliturvakomitealle

Kiitos

Tuuli Hirvilammi

tuuli.hirvilammi@tuni.fi